

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію Гавришук Ірини Василівни «Формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника у процесі професійної підготовки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Серед подій, що нині хвилюють українське суспільство, першочерговими є проблеми освітньої галузі, її реформування крізь призму вдосконалення й навіть кардинальної зміни підходів до процесів навчання та виховання. Вони торкнулися усіх ланок освіти, зокрема й професійно-технічної. Процес реформування системи професійно-технічної освіти, що відбувається нині в Україні, зумовлене необхідністю фахової підготовки сучасних робітників для високотехнологічного постіндустріального виробництва, впровадженням ефективних технологій навчання, форм організації освітнього процесу, поєднанням традиційних й інноваційних методик і засобів. Сьогодні особливо важливо переорієнтувати підготовку у закладах професійно-технічної освіти (ЗПТО) на формування в учнів широкого кола узагальнених технічних знань й умінь, які дозволятимуть аналізувати, вибирати і застосовувати найбільш раціональні шляхи розв'язання поставлених завдань на різних видах і стадіях сучасного виробництва.

Дисертаційне дослідження Гавришук І. В. присвячене актуальній, недостатньо розробленій і доволі складній педагогічній проблемі – формуванню професійної готовності майбутніх робітників успішно виконувати виробничі функції в реальних умовах сучасного виробництва завдяки розвиненій здатності до виробничо-технічної орієнтації. Запропонована дисертанткою технологія формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника з обслуговування сучасної техніки, в основу якої покладена ідея орієнтації на структурні особливості формувальної діяльності особистості, функціональні органи технічних об'єктів і моделювання мультимедійних алгоритмів їх аналізу, на наш погляд, складає доволі

ефективне науково-методичне підґрунтя для організації освітнього процесу у ЗПТО. Міркування у цьому напрямі свідчать про те, що обрана Гавришук І. В. тема дисертаційного дослідження є актуальною науковою проблемою.

Дисертаційне дослідження складається з трьох розділів, на сторінках яких розгортається науковий наратив, здійснюється аналіз різного роду літературних джерел і реальної практики фахової підготовки робітничих кадрів у ЗПТО.

Щодо першого розділу, який визначає усе подальше спрямування дослідження, то його завдання в цілому виконані: обґрунтовані теоретико-методичні положення виробничо-технічної підготовки учнів ЗПТО, висвітлено феномен «техніка» як об'єкт вивчення та принципи формування технічних знань. Тут слід відзначити позитивним те, що авторка не пішла шляхом переліку й опису відомих сьогодні теоретико-методологічних підходів, а обмежилася лише комплексним як основним для вирішення теоретичних проблем виробничо-технічної підготовки майбутніх робітників. Водночас проведений нею ретельний аналіз теоретико-методичних положень і реального стану дозволив розкрити сутність освітнього процесу у ЗПТО та виокремити структурні компоненти виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника.

Разом з тим відзначаємо, що цей розділ переобтяжений загальними визначеннями категорій і дефініцій, розлогими цитатами, повторенням одного й того ж, недостатньою ієрархізацією базових понять. До того ж у ньому поміщено матеріал – схеми-графи, таблиці тощо, які значною мірою виступають результатами дослідження, а не його інструментарієм, яким користується науковець, щоб всебічно розкрити тему.

Зміст другого розділу підтверджує, що обраний Гавришук І. В. комплексний підхід до вирішення теоретичних проблем виробничо-технічної підготовки майбутніх робітників має всі підстави бути названим діагностично-проективним. І це твердження цілком очевидне, адже на основі глибокого аналізу загальнотехнічної підготовки учнів ЗПТО авторка проектує модель виробничо-технічної орієнтації робітника з обслуговування сучасної техніки. Далі у дисертації доволі вдало розкриваються психолого-педагогічних

пéредумови технічної підготовки сучасного робітника на етапі реформування професійно-технічної освіти, пропонуються шляхи, форми та технологія реалізації запропонованої дисертанткою моделі формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника засобами мультимедійного алгоритму. Через обгрунтування сутності і завдань кожної складової цієї моделі визначено основні уміння компонентного, структурного і прогностичного аналізу технічних об'єктів. На нашу думку, саме в запропонованій моделі формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника засобами мультимедійного алгоритму представлено системний результат дисертаційного дослідження, який у концентрованому вигляді відображає його наукову новизну.

Позитивною особливістю дослідження Гавришук І. В., на наш погляд, є те, що перш ніж сформулювати теоретичні підходи до формування системи виробничо-технічних вмінь, авторка звертається до результатів діагностування реального стану підготовки учнів ЗПТО у галузі техніки. Зокрема, враховуються такі їхні недоліки, як відсутність готовності до узагальнення і систематизації знань про технічні пристрої, що використовуються у різних галузях виробництва, необізнаність у питаннях перенесення знань з одних технічних об'єктів на інші, недостатній рівень загальнотехнічної орієнтації під час розгляду конструктивних основ різних технічних об'єктів тощо.

Логічним завершенням дисертаційної роботи є третій розділ, у якому, відштовхуючись від теоретичних положень і практичних рекомендацій, здійснено експериментальну перевірку ефективності технології формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника в процесі професійної підготовки. На основі експериментальних даних, отриманих з використанням наперед визначених критеріїв і показників, дисертантка підтвердила позитивну динаміку рівнів сформованості складових виробничо-технічної орієнтації майбутніх робітників й окреслила перспективні напрями застосування цифрових технологій в освітньому процесі, зокрема мультимедійних алгоритмів навчання учнів аналізу технічних об'єктів. Масштабність

педагогічного експерименту, ретельність обробки даних із використанням методів математичної статистики дали можливість авторці обрати оптимальний шлях раціонального розв'язання поставлених завдань дослідження. Якісний та кількісний аналіз експериментальних досліджень наочно ілюструється численними графіками і схемами, що робить висновки, теоретичні положення, практичні результати логічними й переконливими.

Отже, дисертаційне дослідження Гавришук І. В. охоплює цілісний процес науково-дослідної роботи та містить усі її стадії: від виникнення ідеї, опрацювання теоретичних основ й до впровадження результатів дослідження у практику роботи ЗПТО. Практична значущість дослідження посилюється завдяки тому, що його основні положення висвітлені у 24 друкованих працях, з-поміж яких 16 статей у наукових фахових виданнях України.

До *дискусійних питань* хотілося віднести такі:

1. Звертають на себе увагу деякі недостатньо обґрунтовані (інколи й навіть несподівані) судження авторки дослідження. Наприклад, на с. 28 без попереднього обґрунтування у роботі пропонується розглядати чотири аспекти дослідження технічних пристроїв: функціональний, енергетичний, інформаційних і соціальний.

2. На окремих сторінках дисертаційної роботи має місце виклад думок, авторки у вигляді рекомендацій або опису загальновідомих положень. Водночас, важливі для дослідження положення залишились недостатньо розкритими або обґрунтованими. Так, на с. 46 авторка характеризує інтеграцію навчального матеріалу з основ сучасної техніки, однак без будь-яких пояснень інтеграція нею зводиться до узагальнення. Це вважаємо неправомірним, адже інтеграція й узагальнення, як відомо, не тотожні процеси.

3. У підрозділі 1.2 дисертації здобувачкою характеризуються такі основні принципи формування технічних знань, як інтеграції і алгоритмізації навчального матеріалу з основ сучасної техніки; політехнізму; винахідництва і раціоналізаторства тощо. Не переслідуючи мети доведення дискусійності назв цих принципів, звертаємо увагу на необхідність належного підходу до їх

обґрунтування з погляду сучасних методологічних засад професійної освіти. Очевидною була б доцільність подання порівняльних таблиць з переліком виокремлених дисертанткою принципів і принципів організації освітнього процесу в ЗПТО, а також виявлення на цій основі авторської позиції.

4. Побіжно й узагальнено схарактеризовані методи та форми організації освітнього процесу в ЗПТО, які спрямовані на формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника. Крім цього, одним із провідних світових лідерів у галузі підготовки кваліфікованих робітничих кадрів на сьогодні виступає Європейський Союз, в закладах професійної освіти якого поширена дуальна система навчання з фаху. На жаль, цьому важливому аспекту в дисертації не надано належної уваги.

5. Дослідження переобтяжене цитуванням, причому інколи без означення автора цитат у тексті, до того ж самі цитати не вплетені в авторські міркування. Крім цього, дисертантка оперує такими узагальненими безособовими поняттями, як «педагоги», «науковці», «практики» і т. ін., що, на наш погляд, не зовсім відповідає кваліфікаційним ознакам науковості.

Висловлені зауваження та побажання носять частковий і суб'єктивний характер, тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження, виконаного Гаврищук Іриною Василівною.

Автореферат дисертаційного дослідження написаний відповідно до існуючих вимог, повністю відповідає структурі та змісту дисертації, дає чітке уявлення про специфічні особливості проведеного дослідження та його результати. Зміст автореферату й основних положень дисертації ідентичні.

Висновок. Відтак, аналіз дисертаційного дослідження Гаврищук Ірини Василівни «Формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника у процесі професійної підготовки» засвідчив, що воно є актуальним, завершеним, цілісним, самостійним науковим дослідженням, яке має належну новизну, теоретичне і практичне значення. У процесі роботи отримано нові науково обґрунтовані результати, що дали можливість цілісно і системно представити структуру виробничо-технічної орієнтації сучасного робітника з

обслуговування сучасної техніки, на цій основі розробити модель і технологію формування досліджуваного феномену. Дисертанткою окреслені перспективи подальшого вивчення проблеми формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника з обслуговування сучасної техніки.

Дисертаційна робота «Формування виробничо-технічної орієнтації майбутнього робітника у процесі професійної підготовки» заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. щодо кандидатських дисертацій та іншим інструктивним вимогам МОН України, а її автор Гаврищук Ірина Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор

Оршанський Л. В.

